

dem ab intellectu & voluntate prodeunt, sed ab alia potentia secundum imperium rationis circa objectum exercentur; cuiusmodi sunt omnes illæ actiones, quæ inferioribus in homine potentiis à supremis illis facultatibus, intellectu nempe & voluntate, imperantur & cum illis unum numero actum constituunt; ut edere, bibere, ambulare &c. Illæ ab adjuncto *internæ* & *externæ* vocantur. Atque hæ actiones utrovis modo consideratæ non sunt intellectus aut voluntatis simpliciter, quomodo inter eas & elicitas ac imperatas actiones nulla esset differentia: sed sunt intellectus & voluntatis prout intelliguntur hæ potentiæ agere eum respectu ad certam qualitatem moralem. Actus enim eliciti, qui eliciuntur à voluntate solâ intra se ipsam, ut velle, nolle, eligere, rejicere: ut & imperati, quales sunt, intelligere, ambulare, edere, bibere &c. id tantum quod in actionibus humanis physicum est denotant & ab hoc morali respectu præscindunt. Nos autem, quando humanas actiones internas & externas constituimus, ipsâ illâ denominatione innuimus, non de motu tantum physico, sed de alio aliquo cum hoc conjuncto, nempe libertate, sermonem nobis esse.

IX. Scilicet in omni humana actione duo sunt, *naturale* & *moral*.; *Naturale* est physicus ille motus quod potentiæ hominis tam rationales quàm irrationales ad aliquid peragendum non sine providâ summæ & primæ Causæ concursu moventur. Et hic motus in se, hoc est, in genere naturæ est indifferens, id est, moraliter neque bonus neque malus: ceteroquin enim Deus, qui cum singulis singulorum hominum concurrit actionibus, à peccati humani causa immunis censeretur vix posset. Aliàs dicitur substantia actus. Hic verò motus physicus indolem actionis moralis induit, quatenus à principio libero, ut tali, procedit; cui tamen inest necessitas quædam *intrinseca*, seu ex juris dispositione infixæ obligatio, actionem certo modo & ad certam normam, illâ juris dispositione comprehensam, dirigendi. Illa directio ubi ab agente debito modo facta fuerit, sic ut actio examussim ad normam congruat, ea bona & honesta vocatur; ubi à norma aberratum fuerit, mala & turpis audit;